

Ткаченко І.В.

концертмейстер

здобувач кафедри теорії та історії фортепіано

Харківська державна академія культури

ВИДИ ФОРТЕПІАННОГО СУПРОВОДУ УРОКУ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

Анотація. У статті розглядаються основні види фортепіанного супроводу та принципи підбору музичного матеріалу до уроку класичного танцю в сучасній хореографічній освітній практиці.

Ключові слова: Фортепіанний акомпанемент, класичний танець, музична імпровізація, концертмейстер, танцівник.

Аннотация. Ткаченко И.В. Виды фортепианного сопровождения урока классического танца в современном хореографическом образовании. В статье рассматриваются основные виды фортепианного сопровождения и принципы подбора музыкального материала к уроку классического танца в современной практике хореографического образования.

Ключевые слова: фортепианный аккомпанемент, классический танец, музыкальная импровизация, концертмейстер, танцор.

Annotation. Tkachenko I.V. Types of piano accompaniment of classical dance lesson in modern choreographic education. The article discusses the main types of piano accompaniment and the principles of selection of musical material for the lesson of classical dance choreography in modern education.

Key words: piano accompaniment, classical dance, musical improvisation, concert-master, a dancer.

Постановка проблеми: Фортепіанний супровід уроку класичного танцю в наш час є одним із різновидів прикладного музичного мистецтва, основою існування якого є неодмінна умова відповідності виконуваної музики методичним і функціональним вимогам хореографії. Концертмейстеру, який має вирішувати задачу грамотного відбору музичних творів, слід уміти переосмислити та застосувати музику до хореографічних комбінацій. Йому також необхідно володіти всебічними знаннями в галузі музичної літератури, характерних особливостей музичної мови того або іншого композитора, виразних засобів і виховних можливостей музики. Наявність у музиканта цих знань сприяє професійно глибокому переосмисленню і застосуванню найрізноманітнішої музики до вимог хореографічно-освітнього процесу. Проблема необхідності забезпечення навчального процесу високим за якістю музичним супроводом є актуальною, оскільки мистецькі вітчизняні навчальні заклади не готують фахівців саме для роботи в хореографії.

Теоретичні та практичні дослідження проблем музичного супроводу в хореографії здійснювали такі визнані авторитети, як М. Тарасов, Л. Ярмолович, Р. Захаров, В. Костровицька, Л. Цветкова, Г. Безугла, Л. Ладигін [1-5].

Мета статті: визначити види супроводу та специфіку музичного оформлення уроку класичного танцю в сучасній хореографічній освіті.

Виклад основного матеріалу: Художня практика концертмейстерів у хореографічному класі є дуже відповідальною сферою діяльності музикантів. У практичній підготовці танцювального класу важливе місце відводиться музиці, яка, позитивно впливаючи на танцівників, допомагає розвивати їх здібності, розкривати зміст танцю. Підбір музики визначає якість хореографічної постановки, вона може сприяти успіху або бути причиною невдачі. Освоєння технології класичного танцю – це тривалий і складний процес. З огляду на зазначене, музичний матеріал, який пропонує концертмейстер на уроках класичного танцю, повинен стати головним помічником емоційно-творчого самовираження танцівника.

У хореографічній освітній практиці існує два способи музичного оформлення уроків класичного танцю. Перший передбачає використання існуючої музичної літератури, другий базується на використанні власних імпровізацій концертмейстера. Органічне поєднання цих двох підходів до музичного супроводу дає позитивний ефект в роботі балетного концертмейстера.

Відбір музичного матеріалу і його постійне оновлення є безперервним процесом у діяльності професійного балетного концертмейстера. Одне із завдань концертмейстера балету полягає в умінні підібрати музичний матеріал, який відповідає заданій хореографічній комбінації, не втрачаючи при цьому змістовності та художності.

Різноманітному музичному оформленню уроків класичного танцю сприяє використання різножанрової музики – балетної, оперної, симфонічної, кіно-театральної, а також насамперед інструментальної.

Надійшла до редакції 4.10.2012

Твори Л.Мінкуса, Л.Деліба, П.Чайковського, А.Адана, М.Глінки, А.Хачатуряна, І.Морозова, Б.Асаф'єва, Р.Глієра та інших відомих композиторів є основоположними у хореографічно-освітньому процесі.

Репертуар концертмейстера будується на поєднанні трьох основних напрямів – класичної, сучасної і народної музики. Основну частину музичного фонду концертмейстера повинна складати класична музика. Саме академічні музичні твори, що характеризуються довершеністю музичної мови, яскравим мелодизмом, чіткою метро-ритмічною організацією, динамічністю і стрункністю форми, є репертуарною основою художнього супроводу класичного танцю.

Останнім часом у музичних театрах здійснюються постановки хореографічних спектаклів на сучасну музику. Для якнайповнішого втілення задуму хореографів артистам балету необхідно розуміти мову сучасного музичного мистецтва. Для деяких танцівників хореографічна інтерпретація сучасної музики в танці представляється неймовірно складною. Тому знайомству майбутніх артистів з музичною мовою сучасного мистецтва необхідно приділяти особливу увагу.

Серед величезної кількості музичної літератури є чимало музики сучасних авторів, яка за формою та фактурними особливостями цілком прийнятна для музичного супроводу уроків класичного танцю. Проте, такий музичний матеріал необхідно вводити на уроках класичного танцю украй обережно, враховуючи рівень музичного розвитку танцівників конкретного віку. При грамотному вибудовуванні музичного матеріалу відбувається поступове накопичення музично-слухового досвіду учнів, який допомагає зрозуміти музичну мову сучасного мистецтва навіть у найскладніших його проявах, відчувати закономірності розвитку всього музичного твору.

Іншим стильовим джерелом музичного супроводу у хореографічному класі є фольклорні або фольклоризовані музичні твори – концертні обробки й транскрипції народнопісенної спадщини різних регіонів. Проте, народна музика використовується на уроках класичного танцю рідко внаслідок того, що в хореографічних навчальних закладах предмет “народно-сценічний танець” повністю побудований на народній музиці.

Насправді, жорстких рамок у виборі музики для уроків класичного танцю немає, багато що визначається музичним смаком самого концертмейстера.

Основним критерієм відбору матеріалу для супроводу в балетному класі є виражені танцювальні властивості музики. Особливо важливо, щоб музика була максимально зручною для виконання рухів.

Для супроводу уроків класичного танцю концертмейстер найчастіше використовує лише фрагмент твору, що робить вибір музичного матеріалу ширшим (у творах досить розгорнутих, як правило, є декілька тем, які можливо використовувати для акомпанементу на уроці). Послідовне вивчення основних рухів класичного танцю приводить до формування в свідомості концертмейстера ритмо-артикуляційних формул, які відповідають конкретному елементу класичного танцю і здійсненню відбору музичних уривків за їх фак-

турними особливостями. Відбір музичних фрагментів на практиці є досить трудомістким і копітким видом діяльності концертмейстера. Цілий музичний твір неможливо підібрати так, щоб музика повністю відповідала заданій комбінації, тому використання музичних фрагментів можливе при вдумливій редакторській роботі. «Надання фрагментам творів необхідної на момент виконання форми передбачає не лише невеликі правки, що вносяться до авторського тексту, але і в певних випадках повне переосмислення оригінальної форми твору. Така редакторська робота можлива лише при украй обережному вторгненні в авторський текст, при якому зберігається основа художнього задуму основного характеру музичного фрагмента» [2; 110]. Тому концертмейстерові необхідно володіти досить високим потенціалом фортепіанної та імпровізаційної майстерності, теоретичними знаннями, для того, щоб виконувати корегування професійно та бездоганно з точки зору музичної етики.

Існують певні обставини, що перешкоджають постійному використанню хрестоматій або підбраного концертмейстером репертуару. У щоденній практиці музика зазвичай начебто «приспосовується» до хореографічних завдань педагога. Ця обставина вимагає від музиканта великих творчих зусиль. Багатоваріантність танцювальних комбінацій несе в собі можливість різноманітного музичного рішення. В цьому випадку зручнішим видом музичного супроводу є імпровізаційний. Відображення рухів у музичному імпровізаційному матеріалі, який базується на використанні ритмічних формул, що відповідають елементам класичного танцю, є традиційним видом музичного супроводу уроку класичного танцю. «Музична імпровізація в навчальній практиці застосовується досить широко, оскільки викладач у своїй повсякденній роботі теж імпровізує, складаючи приклади, а не звертається до зразків сценічної танцювальної літератури» [3; 30].

Опанування мистецтва імпровізаційного акомпанування допомагає піаністові обирати найбільш точний і гнучкий спосіб відображення танцювальних рухів. Імпровізаційний метод супроводу дозволяє домогтися повної відповідності між рухом і музикою, у складні для танцівника моменти виконання підтримувати їх необхідним ритмічним пульсом, темповими нюансами. Концертмейстер, знаючи характер, ритм та елементи навчального завдання, може запропонувати відповідну тему, тональність, динаміку, розмір й акценти музичної імпровізації. Проте імпровізація не кожного акомпаніатора може бути досконалою, а загалом, імпровізувати – це обдарування. «Навчання імпровізації збагачує піаніста-виконавця, розвиває його слух, виконавські можливості, розширює кругозір, дозволяє йому наблизитися до таємниць композиторського ремесла, що у підсумку більш повно розкриває його музичне обдарування» [2; 55].

Висновки: Отже, основними видами музичного супроводу уроку класичного танцю є грамотний підбір музичного матеріалу або музична імпровізація концертмейстера, що відповідають методичним та функціональним вимогам хореографічної освіти.

Готуючись до занять, концертмейстер разом з педагогом-хореографом переглядають великий обсяг музичного матеріалу і відбирають таку музику, яка відповідає навчальним завданням. Високий музичний смак концертмейстера й педагога збагачує зміст навчальної роботи, підвищує працездатність та творчу активність учнів.

Література:

1. Асафьев Б. В. О балете. Статьи. Рецензии. – Л.: Музыка, 1974. – 296 с.
2. Безуглая Г. А. Концертмейстер балета: Музыкальное сопровождение урока классического танца. Работа с репертуаром. – Спб., 2005. – 220 с., нот. ил.
3. Тарасов Н. И. Классический танец. Школа мужского исполнительства. – М. : Искусство, 1987. – с. 24-35.
4. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю: підручник / Л. Цветкова. – 2-ге вид. – К. : Альтерпрес, 2007. – 324 с. : іл.
5. Яромлович Л. И. Принципы музыкального оформления урока классического танца / Под ред. В. И. Богдановича-Березовского. – 2-е изд. – Л.: Музыка, 1968. – 144с. : ил., нот. ил.